

נחמה ויצהק

בסייעתא דשמיא | מקץ תשפ"ב | גליון מס' 120

פרפראות

ויהי מקץ שנתים ימים, (מ"א א').

עיין בעל הטורים שכתב, וזה לשונו, ויהי מקץ שנתים ימים (ע"ה), בגימטריא בק"ץ עש"ר שני"ם, ע"כ. וצריך ביאור מה כוונתו בזה.

ונראה שלכאורה תיבת ימים בפסוק מיותר, שהיה יכול לכתוב ויהי מקץ שנתים ופרעה חלם וגו', ועל זה מפרש שימים בא לאשמעין שהשנתים היה מתאריך מסיום, מקץ העשר שנים שנאסר.

ויהי מקץ שנתים ימים ופרעה חלם, (מ"א א').

עיין ברשב"ם וזה לשונו, ויהי מקץ שנתים ימים שתי שנים שלימות כדכתיב ימים תהיה גאולתו וכו'.

ולכאורה צריך ביאור מאי קמשמע לן בזה הפסוק שהחלום היה אחר שנתים שלימות.

ואפשר דהנה השנתיים התחיל מיום הולדת את פרעה, וקמשמע לן שחלומות פרעה היה ביום הולדת שלו.

ובביאור הדבר נראה לומר, דלכאורה יש כאן מקום להקשות אמאי לא פתרו החרטומים חלומות פרעה כפתרונו של יוסף, הלא זה דבר המסתבר שהיפות והטובות הם כנגד השובע והרעות הם לעומת הרעב וכו', ועיין במפרשים הטעם מפני שהחרטומים סברו שחלומות פרעה הם בשביל עצמו ולא בשביל העם, ויש לומר שסברו כך מכיון שהחלום היה ביום הולדתו שיום זה ששייך לו, משום הכי חשבו שפתרון החלום שייך רק לפרעה עצמו, ודו"ק¹.

אכן זה גופא צריך ביאור דאין הכי נמי שלא רצו לפתור חלומו על הציבור, אבל מכל מקום אמאי לא פתרו החלום על פרעה עצמו, שבדאי היו לו שדות פרטיות משלו, והיו יכולים לומר שיהיה לו שבע שני יכול של שובע ואחר כך שבע שני רעב.

ונראה על פי הא דאיתא בתענית (ט'), שדרשו שמטר יכול לבוא גם בשביל יחיד, אבל פרנסה אינה באה אלא בשביל רבים, ועיין רש"י שם, וזה לשונו, ואף על פי שמוריד (הקב"ה) מטר בשביל יחיד וכו' אבל לעשות שדהו כשדה שובע לא, ע"כ, הרי ששובע ורעב לא היו באים בשביל פרעה לבדו, ומשום הכי לא פתרו לו החרטומים

(1) ועי' מש"כ החת"ס.

ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו ויתן אתה על יד יוסף וילבש אתו בגדי שש וישם רבד הזהב על צווארו.

מבואר כאן בקרא שפרעה נתן ליוסף שלושה דברים של מלכות, טבעת, בגדי שש, ורביד זהב, והטעבת נתן על ידו, בגדי שש על גופו, ורביד הזהב על צווארו, ולכאורה בא לרמז בזה.

והנה יש ששלושה דברים אלו הם חשיבותו של יוסף כמלך, בין מצד בין אדם לחבירו ובין מצד בין אדם לעצמו ובין מצד בין אדם למקום¹, בין אדם לחבירו הוא הטבעת שהוא החותם, שבזה מוציא דבר המלכות בפועל, וממילכו על אחרים, והבגדים הם בין אדם לעצמו, שהם מורים על חשיבותו של האדם הלושבם, וכמו שמצינו² שר' יוחנן היה קורא למאניה (בגדיו) מכבודתי, שהם מכבדים את האדם, ועל ידי זה הוא מולך על עצמו, ובין אדם למקום הוא על ידי רביד הזהב על הצוואר, מורה על המלוכה שזה גם מצד בין אדם למקום, שהזהב על צווארו בא לרמז על עליונות האדם, שהצוואר מרמז שהוא מקושר לדברי רוחני שנמצא למעלה ממנו, וכמו שמצינו שמקום הצוואר מרמז על בית המקדש, (עיין בפרשת ויגש), **ויפל על צוארי בנימן אחיו ויבך ובנימן בכה על צוארו**, ששניהם רומזים על בית המקדש, עיין רש"י שם, (וכן מצינו על מקום המקדש דכתיב **ובין כתפיו שכן**).

ולכאורה יש לומר שיוסף זכה לשלושה דברים אלו של מלכות, מפני ששמר על עצמו מאשת פוטיפר, משלושה בחינות, וכמו שכתוב בסוף פרשת וישב, **ולא שמע אליה, לשכב אצלה, להיות עמה**.

וביאור הדברים הוא, ששמר על עצמו מצד שלושה בחינות של עבודת האדם, הבין אדם לחבירו, והבין אדם לעצמו, והבין אדם למקום, ונראה דיוסף מיאן לשכב עמה מחמת שלושה בחינות אלו, וכמו שאמר לה, **הן אדני לא ידע אתי מה בבית וגו'**, וזה שאין המעשה הזה ראוי כלפי בין אדם לחבירו, ואחר כך אמר **איננו גדול בבית הזה ממני ולא חשך ממני מאומה וגו'**, שאין המעשה הזה ראוי מצד בין האדם לעצמו, לעשות כדברים האלו, ואחר כך אמר לה **ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלקים**, וזה חטא בין אדם למקום ואין זה ראוי כלל.

ובדרך צחות נראה שכל זה מרומז בהטעמים דהנה הטעם על תיבת **וימאן** שכתוב באותו פרשה הוא שלשלת מלשון שילוש דייקא, והיינו שמיאן לה משלושה טעמים אלו, מצד בין אדם לחבירו ובין אדם לעצמו ובין אדם למקום.

ויש לפרש שזה מה שכתוב שיוסף **לא שמע אליה**, היינו מצד עצמו, דאם ישמע זה יהיה חסרון בו עצמו, **לשכב אצלה**, היינו כלפי אדוניו שזה המעשה הוא חטא כלפיו, וזה בין אדם לחבירו, **להיות עמה**, היינו כלפי החטא שבין אדם למקום, וכמו שפירש רש"י **להיות עמה** לעולם הבא.

ובשכר שיוסף שמר עצמו בשלושה דברים אלו, יש לומר שזכה לשלושת הדברים של מלוכה, הטעבת ובגדי שש ורביד הזהב, כנזכר, להראות מכיון שיוסף היה מורם מעם בהתנהגותו משלושה בחינות, קיבל שלושה דברים, מצד בין אדם לחבירו, קיבל הטבעת שזה ההנהגה כלפי האחרים, ומצד בין אדם לעצמו, קיבל בגדי שש, שמורים על חשיבות

(1) וכמו שביארנו כמה פעמים, וכמבואר במהרש"א ב"ק (ל), וכן בעירובין (ס"ב:), ועוד, וכן בהגר"א, עי' אדרת אליהו פר' האזינו.

(2) עי' ב"ק (צ"א:).

פתרון זה, וכנזכר שסברו שחלומו הוא חלום יחיד, וע"י.

והנה שבע שבלים עלות בקנה אחד וגו' (מ"א ה').

הנה כשהזכיר השבלים הטבות (גם בחלום פרעה, וגם כשסיפר פרעה החלום ליוסף), כתיב שהשבלים עלו **בקנה אחד**, מה שאין כן כשהזכיר השבלים הרעות לא כתוב שעלו בקנה אחד, וצריך ביאור.

והנה עיין בעל הטורים שכתב שהשנים הטובות היו כולם שווים בטובתם, מה שאין כן השני הרעב לא היו שווים ברעתם, אלא כל אחד רעה מחברתה, עיי"ש, ולכאורה היינו שהשנה השניה של הרעב תמיד היא יותר גרוע מהשנה שהיה לפניו, וכעין הא שכתוב בתוכחה **בבוקר תאמר מי יתן ערב ובערב תאמר וכו'**, וכמו שפירש רש"י שם ערב של אתמול.

ובפרט יש לומר כאן ברעב של מצרים שהיה גרוע יותר, וכמבואר בפרשת ויגש (מ"ז י"ח), **ויבאו אליו בשנה השנית ויאמרו לו לא נכחד מאדני כי אם תם הכסף וגו'.**

ועוד נראה לומר, דבחלום זה של שבע שני רעב במצרים, באמת לא התקיים דבסוף לא היו שבע שני רעב, שהרי היו רק שנתיים עד ביאת יעקב למצרים, ואז נפסק הרעב וכמו שפירש רש"י סוף פרשת ויגש, ומשום הכי לא עלו שני הרעב בקנה אחד.

וישלח פרעה ויקרא את יוסף, (מ"א י"ד).

ולכאורה צריך ביאור **ויקרא את יוסף**, דלכאורה היה צריך לומר ויקרא ליוסף, או ויקרא אל יוסף, ולא **ויקרא את יוסף**².

ונראה דהנה עיין בבא קמא (מ"א:), שר' עקיבא היה דורש כל האתין שבתורה, אף הא דכתיב **את ה' אלקיך תירא, את לרבות תלמידי חכמים**, ועיין מה שביארנו שלדברי ר' עקיבא **את** בא לרבות גם דבר הטפל לדבר העיקרי, עיי"ש.

ולפי זה כאן נמי יש לפרש באופן זה שבעצם פרעה לא הוצרך ליוסף עצמו, שלא ביקש רק את פתרון חלומו, והיינו דכתיב כאן **ויקרא את יוסף**, שרצה הדבר הטפל הבא עם יוסף שזה הכח לפתור חלומות, אבל לא רצה את יוסף עצמו, ומשום הכי לא קרא ליוסף, ודו"ק.

שבע פרת הטבת שבע שנים הנה וגו' (מ"א כ"ו).

הנה בפרשה זו הוזכרו **פרות** עשרה פעמים, (ארבעה פעמים בחלום פרעה, ועוד ארבעה פעמים כשסיפר

האדם הלוכשו, ומצד בין אדם למקום קיבל רביד זהב על צוואריו, ודו"ק.

ב

איתא בשבת (כ"א:), מאי חנוכה, ופירש רש"י על איזה נס קבועה, ע"כ.

ולכאורה היינו אמאי קבעו שידליקו הנרות בימים אלו של חנוכה, (שזה סוגיית הגמרא שם), וכן הוא במהרש"א שם (בחידושי אגדות), על איזה נס קבעו להדליק הנרות וכו'.

ומתוך בגמרא דתנו רבנן וכו' והגמרא מביאה שם הברייתא דמגילת תענית, ששמונה ימים אלו של חנוכה הם ימים שבהם אסור להספיד בהם, וכל שכן שאסור להתענות בהם, והטעם הוא מפני שכשנכנסו היוונים להיכל תמאו כל השמנים שבהיכל, וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן והיה מונח בחותמו של כהן ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה נס והדליקו ממנו שמונה ימים, לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה, ע"כ.

ולכאורה הפירוש הוא שביום טוב זה של יהודות ולהלל, קבעו שיש להדליק בו נרות³.

והעולה מסוגיית הגמרא שיש בחנוכה שלושה מצוות חלוקים זה מזה, יש מצוה להדליק נרות חנוכה, וכן יש חיוב להודות לו יתברך ולומר על הניסים בהודאה, וכן יש מצוה לומר הלל.

ולכאורה יש לומר שזכו לשלושה מצוות אלו, מפני שהיה כאן גזירה על עם ישראל משלושה בחינות ועמדו ונלחמו ולא נכנעו, ואז ניצלו מהם.

ג

איתא במגילה (י"א:), ושמואל אמר (אהא דכתיב ואף זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם להפר בריתי אתם אני ה' אלוקים), לא מאסתים בימי יוונים, במתניתא תנא וכו' **ולא געלתים** בימי יוונים שהעמדתי להם שמעון הצדיק וחשמונאי ובניו ומתתיהו כהן גדול, ע"כ, והנה עיין במהרש"א שם שהביא ילקוט שהגירסא היא **לכלותם** בימי יוונים.

ולכאורה מבואר כאן דבאמת בזמן היוונים לפי שמואל היה מצב שהקב"ה כביכול היה צריך למאוס בעם ישראל, אבל למעשה לא מאסתים, ולפי הברייתא היה מצב שהקב"ה היה חס ושלום מתגלע מעם ישראל, אבל בפועל לא געלתים, ולפי גירסת הילקוט היה מצב שחלילה היה צריך להיות **לכלותם**, אבל הקב"ה חס עליהם ולא כילם.

ולכאורה הסיבה לזה היה מפני שבתוך בני ישראל היו שמעון הצדיק והחשמונאים ומתתיהו כהן גדול, ומשום הכי לא נענשו, ולא מאסתים, ולא געלתים, ודו"ק.

ולכאורה צריך ביאור באיזה מצב היה עם ישראל שהגיעו לזה שכמעט נמאסו ונגעלו ונכלו בשביל על מעשיהם, ואיך ניצלו מזה.

והנראה בזה כי הנה חז"ל גילו לנו שהיוונים גזרו על שלושה דברים, על החודש, שלא יקדשו החודש, ועל שבת, שלא ישמרו שבתות, ועל המילה, שלא יעשו ברית מילה, והנה צריך ביאור מה מיוחד בשלושה דברים אלו שדווקא בהם גילו לנו חז"ל שגזרו היוונים עליהם.

ואם נדקדק בדבר נראה ששלושה מצוות אלו הם כנגד בין אדם לחבירו, שזה שייך לקידוש החודש שהוא בשביל כל העם, בין אדם לעצמו שזה השבת, שהוא

3 ועיי' מש"כ במק"א שזה לכא' תלוי במחלו' רש"י והרמב"ם, ואכמ"ל.

2 ועיי' מש"כ בזה"ק, שהשכינה היא שקראה לו.

החלום ליוסף, ושני פעמים נוספות כשיוסף פתר לפרעה את החלום), והנה בתשעה פעמים כתיב **פרות** מלא עם אות וא"ו, רק כאן כשיוסף פתר החלום של השבע שני שובע, אז כתיב **שבע פרות הטבת**, (אכן כשפתר את שני הרעב כתיב **פרות** (מלא).

ונראה דכבר הקשו המפרשים על מה שיוסף אמר **ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם וישיתוהו** וגו', אמאי נתן יוסף לפרעה עצות מי ביקש זאת ממנו, הלא פרעה רק ביקש לפתור החלום, ועיין במפרשים שתירצו שמינוי איש חכם וכו' היה שייך בעצם לחלום.³

ואפשר שלזה רמז יוסף שהשתא בפתרון שבע שני השובע, שהראה שבחלום עצמו יש רמז לזה שידאג למנות איש חכם ונבון מדכתיב **פרת חסר**, דפירוש פרות מלשון פירות, היינו שעליו לדאוג שיחסר מן הפירות באותן שבע שני השובע, והיינו **פרת חסר**.

ולכאורה בזה יש לפרש נמי המשך הפסוק שדווקא בפתרון החלום כתיב גם תיבת **הטבת חסר** אות וא"ו, דבחלום השבלים כתיב **וטבות** מלא וכן כשסיפר פרעה החלום ליוסף כתיב **וטבות** גם כן מלא, ורק בפתרון כשיוסף פתר השבע שני שובע כתיב **שבע פרות הטבת** וכו' **ושבע השבלים הטבת חסר**, אכן כנזכר שיוסף אמר לו שהחלום עצמו מרמז על זה שידאג שיחסר מן הטובה, כדי שיתקיים וחמש את ארץ מצרים, ודו"ק.

ויקראו לפניו אברך וגו', (מ"א מ"ג).

ועיין ברש"י, וזה לשונו, ובדברי אגדה דרש ר' יהודה, **אברך** זה יוסף, שהוא אב בחכמה ורך בשנים, אמר לו בן דורמסקית, עד מתי אתה מעוות עלינו את הכתובים, אין **אברך** אלא לשון ברכים, שהכל היו נכנסין לפניו ויוצאין תחת ידו, כענין שנאמר **ונתון אותו וגו'**, ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור מפני מה פירוש **אברך** שקאי על יוסף, שהוא אב בחכמה ורך בשנים, נחשב כעיוות הכתובים, (ועיין בשפתי חכמים, ודבריו צריכים ביאור).

אכן נראה דהנה כתיב כאן **ויקראו לפניו אברך ונתון אתו על כל ארץ מצרים**, ולכאורה צריך ביאור מה שכתוב **ונתון אתו על כל ארץ מצרים**,

(3) ועי' מש"כ בענין זה, בליקוטי נ"י תש"פ.

עצמו נח בו, ובין אדם למקום שזה הברית מילה, שעל ידה מתקשר להקב"ה.

ונראה כי שלושה מצוות אלו מיוחדים הם משלושה בחינות.

א, כולם הם סימנים והיכר בין ישראל לעמים.

שבת, ששבת אות היא בין הקב"ה לבני ישראל, וכמו שכתוב (בפרשת כי תשא), **אות היא ביני וביניכם**, וכמו שאמרו חז"ל בשבת (י:), מתנה טובה נתן הקב"ה לעם ישראל ושבת שמה, וגוי אין לו שייכות לשבת, ואדרבה גוי ששבת חייב מיתה.

וכן מצינו לגבי קידוש החודש, עיין סוכה (כ"ז), שסימן לבני ישראל זה חידוש הלבנה, דלגויים סימנם הוא בחמה, וכמו שאנו אומרים בברכת הלבנה, שהלבנה היא עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה.

וכן הוא לגבי ברית מילה, שרק בני ישראל נקראים מולים (אפילו אם עדיין לא נימולו), והגויים אפילו אם הם מהולים נקראים ערלים, וכמו ששנינו בנדרים (ל"א:), שישאל, אפילו אם לא נימול נקרא מהול, וערבי, אפילו מהול נקרא ערל.

ב, שבשלושה דברים אלו מצינו שיש לעשותם בשמחה.

במצות שבת, שצריך להיות בשמחה וכמו שאומרים בתפילה ישמחו במלכותך שומרי שבת.⁴

וכן מצינו לגבי קידוש החודש שהיו עושים סעודה, (עיין סנהדרין (ע"ג), ועיין בירושלמי).

וכן שמצינו אצל מילה דכתיב **שש אנכי על אמרתך**, ועיין שבת (ק"ל), כל מצוה שעשו בשמחה עדיין עושים אותה בשמחה.

ג, ועוד שבשלושה מצוות אלו אנו מראים את אמונתנו בהקב"ה.

שבת, כששבת בו, מראה שהקב"ה ברא ומנהיג את העולם, וכמו שאומרים בתפילת מנחה בשבת, אתה אחד ושםך אחד וכו', ואמרו במדרש (הובא בתוספות חגיגה ג:), ששםך אחד היינו שבת, ועיין רש"י תענית (ח:), **וזרחה לכם יראי שמי** שהם השומרי שבת, וכמבואר בגמרא, עיין שם.

ועל ידי קידוש החודש גם כן מראים שהקב"ה מחדש תמיד את העולם, ומנהיג העולם. וכן על ידי המילה, שזה אות וברית בינינו ובין הקב"ה, ואנחנו מראים בה שאנו עבדיו ומשועבדים לו, וכדאיתא בזוהר הקדוש שראשי התיבות של **מ"י יעלה ל'נו ה'שמימה** הם מיל"ה, והסופי תיבות הם הוי"ה.

והנה אם נתבונן בשלשה דברים אלו נראה שהם כנגד מחשבה דיבור ומעשה, מחשבה - שבת, דיבור - קידוש החודש, מעשה - מילה.⁵

והנה יסודות אלו, שהם, שעם ישראל שונה מכל אומות העולם, ושעם ישראל עושים המצוות בשמחה, ושעם ישראל מחוברים ומקושרים עם הקב"ה, שלשה דברים אלו דווקא הם מה שהיוונים רצו לעקור, שרצו לנתק עם ישראל מהקב"ה במחשבה דיבור ומעשה, וכמו שהכריזו 'כתבו לכם על קרן השור שאין להם חלק באלוקי ישראל'.

ועל דברים אלו עמדו להם לישראל, שמעון הצדיק, מתתיהו כהן גדול, והחשמונאים, שמעון הצדיק מבחינת המחשבה, ומתתיהו כהן גדול מבחינת הדיבור, והחשמונאים מבחינת מעשה, ועל ידם ניצלו.

והנה ההבדל בין ישראל לעמים הוא שהגויים הם מאוסים, וכמו שמצינו שגוי הוא ערל, ואמרו חז"ל (עיין יבמות ע"ב:), שערל מאוס כטמא, ולפי זה אם עם ישראל היו מתדמים לגויים אם כן היו מאוסים כהם, ויש לומר שזה מה שדרש שמואל **לא מאסתים** בימי יוונים,

(4) ואע"ג דבשבת איכא עונג, וליכא שמחה, מ"מ עונג שבת צריך להיות בשמחה, כיון שזה אות ברית, צריכים להראות שעושים מצוה זו בשמחה, ודו"ק, ועי' מש"כ במק"א.

(5) [בחי' נר"ן ועי' נפשה"ח ש"א פ"א והלאה].

שלא עזבו אותו ונשארו בקדושת ישראל וממילא אינם מאוסים.

והנה אם עושים מצוות בעצבות ובלי רצון, עיין מה שכתב האריז"ל שמוטב אם לא היה עושה המצוה כלל, שעשיית המצוה באופן זה נדחה מפני הקב"ה, ולהיות נדחה היינו גיעול, ואם כן אם עם ישראל היו עושין המצות שלא בשמחה, וכמו שרצו היונים, עיין מה שכתב המהרש"א תענית (כ"ח.), שהיוונים רצו למנוע עשיית המצוות בשמחה, אם היוונים היינו מצליחים, אז היו נגעים מלפניו יתברך, והיינו כמו שתנא במתניתין **ולא געלתיים** בימי היוונים, שעשו המצוות בשמחה.

וכן מי שמחובר ומקושר להקב"ה ומאמין באמונה שלימה בו יתברך, הרי הוא מחובר לעץ החיים ונפשו צרורה בצרור החיים⁶, אבל מי שחס ושלום חסר לו באמונה בו יתברך הרי הוא מנותק ממקור החיים ודבר זה נחשב ככילוי, וזה מה דאיתא בילקוט **לכלותם** בימי היוונים, שלא היינו נתונים לכילוי, שאם היה המצב כמו שהיוונים חפצו שלא יהיה להם חלק באלוקי ישראל היה חלילה **לכלותם** לשונאיהם של ישראל.

וכל זה היה **בהיותם בארץ אויבהם** בימי גלות יו⁷, ועל זה קבעו חז"ל ימים אלו של חנוכה בשלש מצות במחשבה דיבור ומעשה, במחשבה - בהודאה, בדיבור - בהלל, ובמעשה - בהדלקת הנרות, והם גם כן כנגד בין אדם למקום בהודאה, ובין אדם לעצמו בהלל, ובין אדם לחבירו בפירסומי ניסא של הדלקת הנרות, וזכו לזה מפני שעם ישראל הם בני מלכים הם שעובדים את ה' מכל שלושת הבחינות הנזכרות.

ולכאורה יש לפרש זה מה שאומרים בעל הניסים וכו' בימי מתתיהו וכו' כשעמדה מלכות יון הרשעה על עמך ישראל להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, היינו שביקשו להשכיחם תורתך מקידוש החודש שהוא בדיבור, ולהעבירם מחוקים היינו ברית מילה שהוא מעשה, רצונך היינו שבת שהוא במחשבה, ועל זה אנו מודים ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם, רבת את ריבם כנגד בין אדם לחבירו, דנת את דינם בין אדם לעצמו, ונקמת את נקמתם בין אדם למקום, וזה היה על ידי שמסרת וכו' ולך עשית וכו' ולעמך ישראל וכו' ומשום הכי וקבעו שמונת ימי חנוכה אלו, שזה הדלקת הנרות, להודות, בהודאה בעל הניסים, ולהלל, מה שאומרים הלל, לשמך הגדול.

(6) ועי' נפשה"ח ש"א פ"ז.

(7) ועי' מהרש"א מגילה י"א..

בולל מוצ"ש זכרון אלעזר יצחק

ל"ט"ג הבחור אלעזר יצחק ז"ל בן ר' ראובן קולטאי

ברכת מזל טוב שלוחה בזאת לאברך החשוב היגע בתורה

הרב שרגא ווגשל שליט"א ומשפחתו

לרגל הולדת בתו שתחי'

יתן ה' ויזכה ממנה לרוב נחת דקדושה

ויזכה לגדלה לתורה ולחופה ולמעשים טובים

הנהלת הכולל

הרי כבר כתיב לפני זה, **ויאמר פרעה אל יוסף ראה נתתי אתך על כל ארץ מצרים**, (עיין רש"י שם, שזה היה המינוי), ואם כן צריך ביאור אמאי כתבו עוד פעם.

אכן אם נאמר שהפירוש של **אברך** הוא מלשון ברכיים, שכולם כורעים לפניו, אם כן יש כאן נתינת טעם דכדי שיהיה **ונתון אתו על כל ארץ מצרים**, שכולם יקבלו אותו, צריך שיקראו לפניו **אברך**, ועל ידי זה שיקראו לפניו אברך כך יהיו כולם נכנעים לפניו, ויהיה **ונתון אתו על כל ארץ מצרים**, (וכמו שהמשיך רש"י, כענין שנאמר **ונתון אותו וגו'**), אך אם הפירוש של **אברך** הוא שיוסף הינו אב בחכמה ורך בשנים, וקאי על יוסף, מה שייכות מה שכתוב אחר כך עוד פעם **ונתון אתו וגו'**, וזה מה שאמר עד מתי אתה מעוות הכתובים, שלפי דבריו מה שכתוב שוב **ונתון אתו על כל ארץ מצרים**, הוא מעוות שהרי כבר כתיב לעיל מזה, ודו"ק⁴.

ויקרא פרעה שם יוסף צפנת פענח, (מ"א מ"ה).

הנה רש"י פירש **צפנת פענח** מפרש הצפונות, פירוש שיוסף היה מגלה הצפונות, ולכאורה אם כן היה צריך לומר פענח צפנת, ואמאי כתיב בהיפוך.

אכן נראה דכאן בקריאת שם זה מבואר אמאי זכה לכל הכבוד הזה. דהנה עיין סוטה (י:), יוסף שקידש שם שמים בסתר זכה והוסיפו לו אות אחת משמו של הקב"ה וכו' יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא זכה ונקרא כולו על שם הקב"ה, ולפי זה יוצא שמי שמקדש שם שמים זוכה לשם חדש.

ואם כן יש לומר שדבר זה נרמז כאן בשם זה של **צפנת פענח**, שמרמז על זה שיש כאן שינוי השם משום שיוסף קידש שם שמים בסתר, וזהו שנקרא **צפנת פענח**, שבשביל מה שהיה בצפונות (בסתר), זכה להיות **פענח** (שנתגלה), ודו"ק.

ויתן לו את אסנת בת פוטי פרע כהן אן לאשה, (מ"א מ"ה).

כתוב כאן בקרא שפרעה הוא שנתן ליוסף את האשה.

ואפשר דהנה הטעם שיוסף נחבש בבית האסורים, היה משום שחשדוהו באשת איש של אשת פוטיפר, והנה כשיוסף ביקש משר המשקים שיזכיר אותו לפני פרעה, ביקש שיאמר לפרעה שלא עשה מאומה, היינו שחבשוהו על מעשה שלא עשה בכלל, והוא זכאי, וזה המעשה שהיה עם אשת פוטיפר.

והנה עיין קידושין (י"ב:), דחתן החשוד על חמותו אסור לו אפילו לעבור בית חמיו⁵, ואם כן יש לומר שבזה שפרעה נתן לו ליוסף את בת פוטי פרע, הראה בזה שאין כאן שום חשד שיוסף נכשל באשת פוטיפר, ואין כאן אפילו שמועה רעה, שאם היה חשד לא היה נותן לו את בתה, וזה מה שהדגיש הפסוק שפרעה נתן לו בת פוטי פרע, היינו שקיבל בקשתו, ויסף לא עשה מאומה, ודו"ק.

(4) ועי' אוה"ח.

(5) ועי' שו"ת נו"ב אבהע"ז.